

‘Quickscan natuurtoets uitbreiding begraafplaats, Rijssen’

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: **'Quickscan natuurtoets uitbreiding begraafplaats, Rijssen'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 09-319

Status: Conceptrapport

Datum: 20 november 2009

Auteur: Ing. J.G. (Janneke) Lindenholz

Veldonderzoek: Ing. M. (Marco) van der Sluis & ing. J.G. (Janneke) Lindenholz

Eindredactie: Ing. M. (Marco) van der Sluis

Opdrachtgever: Gemeente Rijssen-Holten

Contactpersoon: Dhr. J. Korenromp

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2009)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Lindenholz J.G. (2009). 'Quickscan natuurtoets uitbreiding begraafplaats, Rijssen'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 09-319. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet.....	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Nota Ruimte.....	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	6
3.1	Methode.....	6
3.2	Flora	6
3.3	Zoogdieren	6
3.4	Broedvogels.....	7
3.5	Overige soortgroepen	7
4	Geraadpleegde bronnen.....	8

Bijlagen

- I Wettelijk kader
- II Plankaart uitbreiding begraafplaats

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van gemeente Rijssen-Holten (contactpersoon dhr. J. Korenromp) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen uitbreiding van een begraafplaats in Rijssen. De beoogde locatie voor de uitbreiding bestaat op dit moment uit een maisakker. De omliggende beplanting blijft grotendeels behouden.

De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en het vigerend gebiedsgericht natuurbeleid. Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 8 oktober en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Op basis van de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen kan geconcludeerd worden dat zij geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Natura 2000-gebieden, Beschermde natuurmonumenten of natuur buiten de EHS.

Volgens de natuurbeleidskaart van de Provincie Overijssel zijn de omliggende groenstructuren grotendeels aangewezen als bestaande natuur binnen de EHS. Mogelijk verdwijnt een deel van deze structuur. Om het nemen van vervolgstappen te voorkomen wordt aangeraden de ingang buiten de EHS te realiseren. Is dit niet mogelijk, dan is mogelijk aanvullend onderzoek noodzakelijk om na te gaan wat de consequenties zijn.

Aangetroffen en te verwachten soorten

- In het onderzoeksgebied zijn geen beschermde of bedreigde plantensoorten aangetroffen of te verwachten;
- Het onderzoeksgebied fungeert vermoedelijk als foerageergebied voor enkele vleermuissoorten. Wanneer geen verlichting wordt aangebracht zal deze functie intact blijven. Schade op vaste verblijfplaatsen, vlieg- en/of jachtroutes van vleermuizen wordt niet verwacht;
- Verspreid in het onderzoeksgebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten. Zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren worden niet verwacht in het plangebied;
- De omringende bomen en struiken vormen broedgebied voor algemeen voorkomende broedvogels. Broedvogels met jaar rond beschermde nestplaatsen zijn niet aangetroffen en worden niet verwacht;
- Ruigte en strooisellaag vormen geschikt overwinteringsgebied voor Gewone pad, Kleine watersalamander en Bruine kikker. Zwaarder beschermde amfibieën zijn niet aangetroffen of te verwachten;
- Er zijn geen reptielen of beschermde vissen en ongewervelden aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen voor deze soortgroepen ontbreken in het onderzoeksgebied.

Aanvullende maatregelen

- Bij de beoogde plannen gaan mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën verloren. Voor de in voorliggende situatie aanwezige of te verwachten tabel 1-soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor verbodsbepalingen niet worden overtreden;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na half juli of het onderzoeksgebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedsfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van gemeente Rijssen-Holten (contactpersoon dhr. J. Korenromp) heeft EcoGroen Advies BV een natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen uitbreiding van een begraafplaats te Rijssen.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid. Een toelichting op de genoemde wet- en regelgeving is gegeven in bijlage I.

1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

De huidige begraafplaats grenst aan de zuidoostzijde van het stedelijk gebied van Rijssen. De uitbreiding van de begraafplaats is beoogd aan de oostzijde van de huidige begraafplaats (zie figuur 1 en bijlage II). In de huidige situatie bestaat de betreffende locatie uit een maïsakker. De omliggende beplanting blijft, met uitzondering van de locatie waar de ingang en twee gebouwtjes worden gerealiseerd, behouden. Oppervlaktewater en bebouwing zijn niet aanwezig.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (binnen de rode belijning) weergegeven op een luchtfoto. (Bron kaartondergrond: Google Earth).

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één locatiebezoek en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het onderzoeksgebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten te garanderen.

2 Gebiedsgericht natuurbeleid

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin onder andere opgenomen de Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijn) en Beschermde Natuurmonumenten;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de directe nabijheid van de onderzoekslocatie bevinden zich geen Natura 2000-gebieden of Beschermde Natuurmonumenten. Dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Habitatrichtlijngebied Borkeld gelegen op een afstand van ruim 1,5 kilometer aan de zuidzijde van de Rijksweg A1. De Borkeld is een gevarieerd gebied door gradiënten in hoogte en tussen zandige, ijzerhoudende lemige en venige bodem. Aan de randen van het gebied is heide met jeneverbesstruweel aanwezig. In de kern van het gebied ligt een voormalig, vergrast en verbost hoogveen. Voor de Borkeld zijn instandhoudingsdoelstellingen (beschermde waarden) opgesteld voor vijf habitattypen.

Meest nabijgelegen Beschermde Natuurmonument is Weldam, op een afstand van ruim 9,5 kilometer. Weldam bestaat onder andere uit loofbossen, lanen, grachten en waterpartijen en een voormalige beekloop.

Gezien de afstand van het plangebied tot Natura 2000-gebied Borkeld en Beschermde Natuurmonument Weldam, en de aard van de beoogde ingreep, kan worden gesteld dat de beoogde plannen geen effecten op kwalificerende soorten en habitats zullen hebben.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De Nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling wordt de Ecologische Hoofdstructuur gerealiseerd en worden ondermeer ganzengebied en weidevogelgebieden aangewezen.

Ecologische Hoofdstructuur

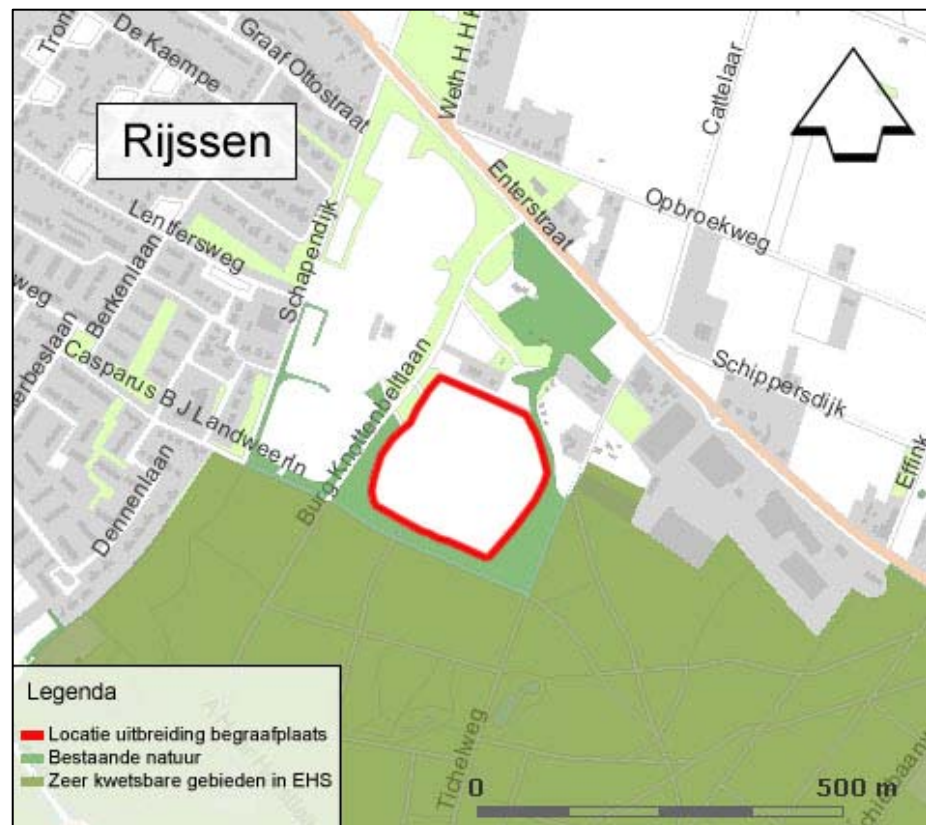
Op 1 juli 2009 is de 'Omgevingsvisie Overijssel' door de Provinciale Staten vastgelegd. In de Omgevingsvisie is het streekplan, verkeer- en vervoerplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan samengevoegd tot één, volledig integraal provinciaal beleidsplan voor de fysieke leefomgeving, om ruimte te bieden aan kwaliteit en ontwikkeling. In het kader van deze vaststelling is tevens op 1 juli 2009 door Provinciale Staten de EHS opnieuw vastgesteld.

Op de Natuurbeleidskaart, behorend bij de Omgevingsvisie Overijssel, is de ontwerp EHS weergegeven. Deze netto begrenzing bestaat uit de concreet begrensde onderdelen van de EHS (bestaande en nieuwe natuurgebieden en beheersgebieden) en zoekgebieden. De zoekgebieden zijn gebieden die nog concreet begrensd worden

(Provincie Overijssel 2009b).

Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden' van de EHS, waarbij tevens rekening gehouden wordt met de andere belangen die in het gebied aanwezig zijn (Provincie Overijssel 2009b). De kernkwaliteiten binnen de EHS zijn natuurkwaliteit, landschappelijk kwaliteiten en beleving van rust.

Voor de EHS geldt het zogenaamde 'Nee, tenzij' -regime, wat betekent dat (nieuwe) plannen, projecten of handelingen niet zijn toegestaan indien zij de wezenlijk kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten.

Figuur 2: Ligging van beoogde uitbreiding van de begraafplaats (binnen de rode belijning lijn) ten opzichte van de EHS (Bron kaartondergrond: Provincie Overijssel 2009a).

EHS in relatie tot het plangebied

Volgens de Natuurbeleidskaart is de groenstructuur rondom de uitbreidingslocatie vrijwel geheel aangewezen als EHS-bestaande natuur. Het bosgebied ten zuiden van het plangebied is aangewezen als Zeer kwetsbare natuur binnen de EHS (zie figuur 2). Afhankelijk van de exacte locatie van de te realiseren ingang naar de begraafplaats en de realisatie van twee gebouwtjes, zal mogelijk een deel van de als EHS aangewezen groenstructuur verwijderd worden.

Het gaat hierom een smalle bosstrook welke van uit het bos doodloopt in de bebouwde kom van Rijssen. Als zodanig is deze strook voor het functioneren van de EHS weinig waardevol. Wel kan de strook dienst doen als verbidingszone voor plant- en diersoorten door de bebouwde kom naar het noorden. Hoewel de ecologische waarde in relatie tot de EHS beperkt is, geldt dat bij een fysieke afname van het oppervlak het verloren gegane oppervlak gecompenseerd moet worden. Deze compensatie bestaat uit het oppervlak dat verloren is gegaan maal een factor op basis van kwaliteit en ligging.

Wanneer de ingang richting de uitbreiding echter dusdanig kan worden gerealiseerd dat deze ten noorden van de als EHS aangewezen bosstrook komt te liggen, zijn eventuele compenserende maatregelen naar verwachting niet aan de orde. Door het toekomstige gebruik van de locatie als begraafplaats blijft de rust naar verwachting behouden en zijn ook geen (significant) negatieve effecten te verwachten op de EHS als gevolg van externe werking.

Om het nemen van vervolgstappen (zoals vervolgonderzoek, mogelijke compensatie et cetera) te voorkomen, wordt aangeraden de ingang buiten de EHS te realiseren. Indien dit niet mogelijk is, is mogelijk aanvullend onderzoek noodzakelijk om na te gaan welke consequenties de aanleg van de ingang door de EHS heeft en hoe gecompenseerd dient te worden. Geadviseerd wordt echter dan vooraf overleg te hebben met de provincie Overijssel over de daadwerkelijk noodzakelijke vervolgstappen, gezien de beperkte waarden van de bosstrook als onderdeel van de EHS en het zeer beperkte oppervlak dat verdwijnt.

Natuur buiten de EHS

Ook buiten de EHS zijn bos- en natuurgebieden aanwezig. Deze gebieden dragen bij aan belangrijke gebiedskenmerken en dienen daarom behouden te blijven (Provincie Overijssel 2009b). Tot deze gebieden behoren onder andere weidevogelgebieden en ganzengebieden. In de directe omgeving van het plangebied zijn echter geen gebieden aanwezig die zijn aangewezen als natuur buiten de EHS.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Methode

Veldonderzoek

Het onderzoek is grotendeels gebaseerd op één veldbezoek, uitgevoerd op 8 oktober 2009. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (FFW) en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (FFW tabel 2 en 3) en aan bedreigde (Rode Lijst) soorten. Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen, ongewervelden en weekdieren.

Literatuurgegevens en databanken

Naast veldonderzoek is gebruik gemaakt van bestaande verspreidingsgegevens van flora en fauna, afkomstig van verspreidingsatlassen (zie literatuurlijst), Natuurloket en overige databanken (onder andere RAVON en waarneming.nl). Deze gegevens zijn in de onderstaande beschrijving van soortgroepen betrokken.

3.2 Flora

Tijdens het veldbezoek zijn langs de rand van de maïsakker plantensoorten aangetroffen die kenmerkend zijn voor voedselrijke omstandigheden. Aangetroffen soorten zijn onder andere Grote brandnetel, Kruipende boterbloem, Melganzevoet, Witte klaver, Hondsdraf, Vogelmuur, Akkerkool, Perzikkruid en Behaard knopkruid.

In de omliggende bosrand zijn onder andere de soorten Brede stekelvaren, Wilde kamperfoelie, Gewone salomonszegel, Valse salie, Bonte gele dovenetel, Beuk, Zomereik, Gewone vlier en Klimop aangetroffen. Deze soorten zijn kenmerkend voor bossen met droge, zure en enigszins voedselrijke omstandigheden.

Gezien de aangetroffen soortensamenstelling en de terreingesteldheid wordt niet verwacht dat op de uitbreidingslocatie en in omliggende bosstrook beschermde of bedreigde flora voorkomt. Het nemen van mitigerende maatregelen om overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet te voorkomen is dan ook niet aan de orde.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Door de geplande werkzaamheden worden geen potentiële vaste rust- of verblijfplaatsen en essentiële vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen verstoord of vernietigd. Wel wordt verwacht dat de randen van het gebied gebruikt worden als foerageergebied voor vleermuizen. Wanneer geen verlichting wordt aangebracht, wordt verwacht dat deze functie intact zal blijven en mogelijk in kwaliteit zal toenemen wanneer op de huidige akker meerdere groenstructuren worden aangelegd. Aantasting van leefgebied van vleermuizen is niet te verwachten.

Overige zoogdieren

Langs de randen van het onderzoeksgebied zijn vaste verblijfplaatsen van de laag beschermde (FFW tabel 1) zoogdiersoorten als Rosse woelmuis, Bosmuis, Veldmuis, Mol, Konijn en Egel te verwachten. Juridisch zwaarder beschermde soorten worden op basis van terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht.

Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en

laag beschermde kleine zoogdieren verloren kunnen gaan. Voor deze soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor verbodsbepalingen niet worden overtreden.

Schade aan de aanwezige grondgebonden zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door graafwerkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.4 Broedvogels

Er is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis het veldbezoek (na het broedseizoen van de meeste soorten) in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en expert judgement is echter wel een goede uitspraak te doen over de aangetroffen c.q. te verwachten soorten.

In de omliggende groenstructuren en bomen kunnen algemene broedvogelsoorten als Merel, Koolmees, Roodborst, Winterkoning, Vink, Tjiftjaf, Fitis en Boompieper tot broeden komen.

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen in en in de directe omgeving van het onderzoeksgebied. Negatieve effecten op mogelijk voorkomende jaarrond beschermde soorten in het nabijgelegen bosgebied zijn - gezien de aard van het beoogde plan - ook niet te verwachten.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

3.5 Overige soortgroepen

Amfibieën en vissen

In het onderzoeksgebied en directe omgeving is geen permanent oppervlaktewater aanwezig. Voortplanting van amfibieën en het voorkomen van (beschermde) vissen in het plangebied kan zodoende worden uitgesloten.

Uit de omgeving van het onderzoeksgebied zijn geen juridisch zwaarder beschermde (FFW tabel 2 en 3) amfibieënsoorten bekend (RAVON & Natuurloket). Ook zijn tijdens het veldonderzoek geen waarnemingen gedaan van zwaarder beschermde amfibieënsoorten. Eventuele overwintering van zwaarder beschermde soorten wordt dan ook niet verwacht in het onderzoeksgebied. Mogelijk wordt aanwezige ruigte en strooisellaag wel gebruikt als overwinteringsgebied door de laag beschermde amfibieën Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander (FFW tabel 1).

Voor soorten van tabel 1 geldt in deze situatie automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor verbodsbepalingen niet worden overtreden. Het nemen van vervolgstappen is hier niet aan de orde.

Reptielen, ongewervelden en weekdieren

Gezien de terreingesteldheid van het onderzoeksgebied en bekende verspreidingsgegevens, kan worden geconcludeerd dat er geen reptielen, beschermde dagvlinders, libellen, mieren kevers en weekdieren, aanwezig en te verwachten zijn. Eventuele vervolgstappen zijn niet aan de orde.

4 Geraadpleegde bronnen

- Bode A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve & R. Zollinger (1999). De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Dienst Regelingen (2009a) Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet
- Dienst Regelingen (2009b) Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Nöllert A. & C. Nöllert (2001). Amfibieëngids van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn.
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Provincie Overijssel (2009a). Kaartmachine behorend bij 'Omgevingsvisie Overijssel'. <http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/omgevingsvisie/omgevingsvisie.html>
- Provincie Overijssel (2009b). Omgevingsvisie Overijssel; Visie en uitvoeringsprogramma voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van de provincie Overijssel. Mei 2009, Provincie Overijssel.
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- www.waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGEN

I - WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

- 1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóór laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

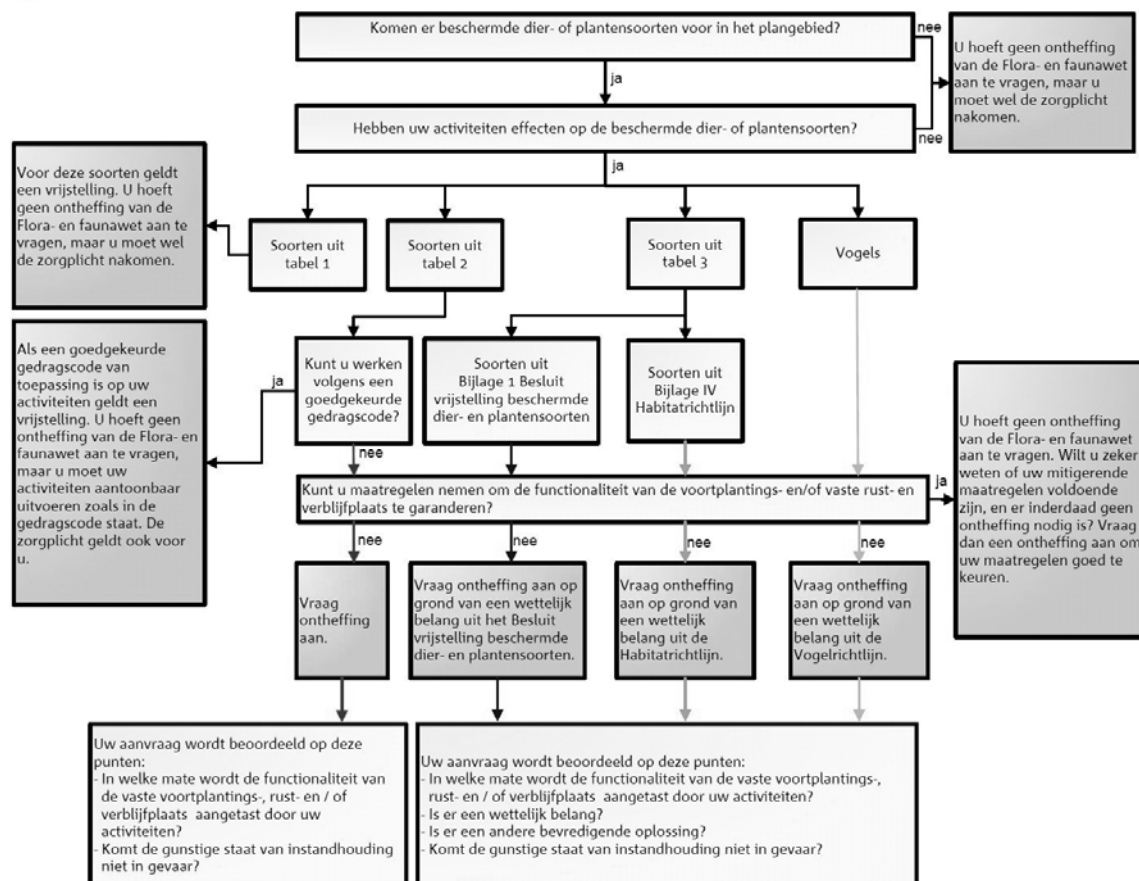
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

II - PLANKAART UITBREIDING BEGRAAFPLAATS

